

Agata nosi kruh s seboj. Kadar pa Agata deli svoj kruh, takrat ga hočejo biti deležne tudi koze. Zlasti kozel — tisti, ki ga je Katinka bila naučila trkati! Silno je nevoščljiv in nasilen. Le šibe se boji, in še ta ga komaj uganja. Kozica Čepa je pa drugače prijazna. Spne se Agati na rame in ji pomoli svoj smrček pred obraz, da si Agata rajši sama sebi pritrga, kot da bi ji ne dala. Pa če eden dobi, so drugi tem nadležnejši. Zato je nazadnje najbolj pametno: en kos na eno stran, drugega na drugo — in tako se razkropé eni sem, drugi tam; eni gagaje, drugi meketaje — —.

Ah, lepo je pod Rebrom ob potoku! Samo Genovefe in Katinke ni več. Kje sta? Jesen je, in šole so se začele. Katinka je gotovo že napravila svojo izkušnjo, ker Franc je siten in jo priganja k učenju. In Genovefa je gotovo že vse lepo pospravila in dela v red v novem Francovem stanovanju. Kaj pa — kadar sta prosti in sta sami med seboj in kvečjemu še Betica zraven? Ali se tedaj še kaj spomnita na svojo Agato? Ako se — potem bodita pozdravljeni! In ako vama pridejo te vrstice v roke — potem bodita tem pristrčneje pozdravljeni!

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

4. Na morskem dnu.

(Konec.)

Med tem časom, ko sem čakal na vrh od zgoraj, sem imel tudi par minut časa, da sem malo pregledal, kaj vse se vidi na dnu morja. Zakaj tudi moje oči so se bile v zeleni luži toliko privadile, da sem opazil v glavnih potezah vsaj to in ono zanimivost. Ponekod so plavale ljubke podvodne rože, igraje se z različnimi predmeti, ki so jim prišli nasproti. Tu je stal začuden, gledajoč mojo opravo, morski velikan, čudak, ki je dolg več ko meter, pa ga je povečini sama debela glava. Tam so spet drsele na dnu morja počasi naprej velikanske morske sipe s svojimi dolgimi, neokretnimi kraki. Za njimi pa so se prav tako mogočno pomikali nič manjši morski raki, obroženi z neštetiimi kraki, tipalnicami in rožički. Tu spet je pripodil velikan — morski pajek — celo trumo majhnih morskih ribic, ki so bliskovito bežale pred njim. Ondi se je zakadil čudak »melancetus« s svojo velikansko tipalnico za nešteto majhnimi raki, da jim pokaže svojo orjaško premoč, in da si jih nekaj — ako mu bo sreča mila — privoščiči za zajtrk. Zakaj taki rački so zanj izborna pečenka. Pa tudi drugih neštetihi pomorskih bitij, med njimi takih, ki se kot iskre svetijo v vodi, bi opazil človek v dnu morja, če bi imel le dovolj časa na razpolago.

Toda meni se je mudilo. Blagajna in z njo tudi dragoceni papirji so že odšli. Treba je še pogledati za ponesrečeno materjo. Torej hitro na delo!

Spet smuknem po strmih stopnicah v medkrov. — Toda gorje! Pozabil sem, da naglica ni nikjer dobra, najmanj pa na dnu morja. Ko sem se namreč prehitro zmotovil po stopnicah v medkrov, se mi je po nesreči zapela vrstica, s katero sem dajal znamenja navzgor, v pokrov odprtine in lop! — zaslišal sem velikanski pok. Pokrov je padel na odprtino, in jaz sem bil v medkrovu ujet.

Lahko si mislite, kako mi je bilo v tem pri srcu. Mrzel pot me je oblił, in kri mi je zastala v žilah. Zakaj vedel sem, če je cev, po kateri mi prihaja zrak, priprta ali celo pretrgana, ni zame več nobene rešitve. Brez zraka vendar ne morem živeti. Hitro se torej spet obrnem po stopnicah navzgor, pa glej — hvala Bogu! — še je ostalo za prst odprtine, in skozi to odprtino vodi cev za zrak še vedno nakvišku. Toda nekaj drugega je bilo. Vrstica, s katero sem dajal znamenja, je bila priprta, če morda ne celo pretrgana. Treba je je bilo odmotati. Zato sem se uprl z vso močjo s svojim tilnikom v pokrov, da ga odmaknem, toda ni šlo. Poizkusim iznova, pa se niti ne gane. Kaj, če je spet tu padel kak zaboj na pokrov? Iznova poizkusim, pa ne gre in ne gre! Ni torej dvoma, da nekaj leži na pokrovu. Toda meni gre za življenje. Zakaj pritisk vode na moje srce in pljuča je vedno hujši, in ne bo dolgo, da obnemorem. Zato poizkušam in še poizkušam, toda pokrov se ne zgane.

Povem vam, da mi ni bilo še nikdar v življenju tako tesno pri srcu kot v tistih trenutkih. Vedel sem, da ni več človeške pomoči zame. Sam si ne morem pomagati; moji tovariši ne vedo, kaj se godi z menoj; in če mi tudi pride kateri pomagat, bo najbrž zame že prepozno — — Ni mi ostalo torej drugega kot to, da sem se še zatekel k Bogu in Materi božji. To je bil trenutek v mojem življenju, ko sem obljubil Mariji, Morski zvezdi, da dam naslikati njej v čast spominsko sliko, če mi ona izprosi, da pridem živ na površje. Ako pa ni božja volja, naj pa v njenem varstvu vsaj srečno končam tu doli svoje življenje. Obudil sem tudi popolno kesanje, in priznati moram, da mi je legal ob mislih na Boga in božjo Mater neki mir v srce. Nič več nisem dvomil, da me Marija reši. Zato tudi nisem več brezupno stal na stopnicah in čakal gotove smrti. V nadi, da mi pride od Boga samega gotova pomoč, sem se odpravil po kabinah, da poiščem ponesrečeno mater onih otrok. Ni jo bilo treba dolgo iskati. Že v tretji kabini sem naletel nanjo. Ležala je mrtva na tleh. Sicer pa je bila napravljena kakor na pot in v roki je še mrtva krčevito držala mal ročni kovčeg. Ni bilo dvoma, da so bile v njem vse njene dragocenosti. Iztrgal sem ji ga le s težavo, da ga odnesem njenima otrokoma. Pri tem sem se pa özrl v njen obraz. Neka žalost je bila razlita po njem. Kdo ve, če ji ni dihnila v lice te žalosti ob uri nesreče misel na njena ljubljena otroka? Zakaj smrt sama ji ni mogla biti tako strašna. Saj je morala biti ta žena dobra kristjana. Spričal je to njen dnevnik, ki je

ležal še odprt na njeni mizi. V njega je zapisovala spomine s svojega potovanja, vmes pa sestavila tudi kako pesem. In tako je stala na zadnji strani dnevnika, zapisana torej najbrž le nekaj ur pred njeno smrtjo, tudi sledeča pesem:

Zamrl je na zahodu poslednji solčni žar,
a z daljnega obrežja odmeva ljut vihar.
Na jadra naša sega le vetrec mil, gorak,
in tihi mir večerni objema prvi mrak.

A ko bo mlado jutro nam sinilo v oči,
naš cilj bo že pred nami — otok prekrasni til!
Tedaj pa le visoko naj jadra se razpnó
in sidro pade v morje — Bogu pa čast za to!

Prebral sem pesem, in pri tem mi je leglo nekaj težkega v dušo. Še bolj težko mi je pa postalo, ko sem pomislil na svoj položaj. Ali ni mogoče, da tudi mene zgrabi smrt, in sicer prav kmalu, v tej podmorski sobici?

Pa kaj je to? Kaj je zadrdralo? — Kaj ropoče? — Kaj zvoní tako močno, vedno močneje? Ves se stresem, pozabim na vse drugo in planem iz sobe na hodnik. Pa tudi tu zvoní in zvoní vedno močneje, vedno glasneje. Kaj vendar pomeni to zvonjenje? Ali so vstali mrtvi, potopljeni? Čemu neki? Tudi živih ljudi ni tu doli. Ali varam samega sebe? Zvonjenje more prihajati le od pravih, s človeškimi rokami narejenih zvonov! Treba torej, da zadevo natančneje preiščem.

Zaobrnem se nazaj v kabino. Tu bulim in gledam semintja, gor in dol. In res! Glej, tam na steni je ura! Njeni kazalci se še premikajo. Kaj pa, če ima v sebi tudi kako zvonilo? Poslušam. Res! Od tam prihajajo glasovi. Zdaj mi je stvar povsem jasna. Pozabil sem bil, da sem sredi vode. Voda pa jači in množi valovanje zvočnih glasov. Nič čudnega torej, da sem slišal tako močno zvonjenje, da mi je kar glušilo ušesa. »Ah! Ti ropotulja stara ti!« sem se zjezil nad uro in njenim zvonjenjem. »Da imam čas, na drobne kosce bi te zdrobil in strl, ker si mi naredila tak strah.« Toda meni se mudi, mudi! Zakaj moči mi pešajo, zrak pohaja, štete so mi minute... Kri mi pritiska v glavo, noge so težke, iz nosu mi kaplja kri, v glavi se mi vrtí... Z vso silo pograbilim dnevnik na mizi in kovčeg ponesrečene gospe, pa hajdi spet nazaj iz sobe... Že se pri-motovilim do stopnic, ki peljejo v nadkrov... Toda — o Bog! Sapa mi pohaja, v glavi se mi vrti, pred očmi mi postaja temno, vse se mi vidi po dvoje... Nič več ne morem naprej... Padem na stopnice... One-morem...

Vendar dolgo ni mogla trpeti ta moja nezavest. Zakaj spet mi je bilo, kot da me je nekdo udaril z močnim železnim drogom po glavi. Tako mi je zašumelo, da sem se hipoma vzdramil. S težavo sem se vzravnal in iznova poslušal. Zvonjenje še ni bilo utihnilo, pridružil se mu je le še grozno razbijanje... Pozneje sem šele spoznal, odkod vse to... Prišla mi je bila namreč pomoč od zgoraj. Moji tovariši so spo-

znali, da se mi je morala pripetiti nezgoda, ker ne dam na vsa njih znamenja nobenega odziva več. Zato so mi poslali na vrvi privezanega štipka Rajića, da me reši. Le-ta je torej razbijal nad pokrovom, ki mi je bil zaprl pot v nadkrov. S silo je prekucoval in valil zaboje, ki so bili padli na pokrov, da mi ga odpre. Že se mu je toliko posrečilo, da je vtaknil močan železen drog pod koprov, da ga dvigne, in tedaj je zahreščalo in zaškripalo, in prav hreščanje je moralo biti, ki je mene zbudilo iz nezavesti! Zakaj stokrat in še večkrat je močnejši odmev vsakega glasu v vodi kot pa zgoraj na zraku.

O, kako sem se razveselil prijatelja! Na mestu bi bil padel predenj in se mu zahvalil, če bi bil mogel in če bi bil čas zato. Pa ni šlo... Le najine oči so se srečale... Potem pa me je tovariš zgrabil čez pas in kar najhitreje je pritrdil na mojo obleko močno, debelo vrv, dal z drugo manjšo vrvico znamenje svojim tovarišem, in pričela se je moja vožnja na suho. Tovariši zgoraj v čolnu so nategnili vrvi, in začel sem se premikati navzgor. Še se spominjam, da sem v svoji roki krčevito stisnil kovčeg ponesrečene gospe, potem me je pa spet obšla omedlevica, in nič bi vam ne vedel povedati, kakšen je bil konec te moje vožnje. Pozneje so mi pač povedali moji tovariši, da so me potegnili takorekoč mrtvega v čoln. Zakaj zrak in moči so mi bile v vodi popolnoma pošle. Dolgo časa so izvajali nad menoj umetno dihanje in mi dajali konjaka, preden sem začel sopsti in sem odprl oči. Prve besede, ki sem jih izpregovoril, so bile: »Hvala vam, tovariši, za rešitev! Hvala pa tudi Materi božji. Če bi se sinoči njej ne bil priporočil, kdo ve, ali bi bil danes še živ? Vse dni ji bom hvaležen.«

»Prav imaš,« mi je odvrnil stari Cook. »Nikar pa ne pozabi hvaležnosti tudi štipku. Z nevarnostjo lastnega življenja te je otel gotove smrti. Če bi njega ne bilo, bi najbrž nam ne bilo prišlo na misel, da se ti slabo godi tam dol v vodah. On nas je opozoril na nevarnost in se je tudi takoj javil, da te gre iskat. In rešil te je, pa ne le tebe, ampak tudi one važne listine, ki si jih ti pozabil vzeti ponesrečenemu portugalskemu odličnjaku. Skoraj bi bil pri tem sam izgubil svoje življenje.«

Hvaležen sem ponudil prijatelju roko, hkrati sem se pa ozrl po otrocih ponesrečene gospe. Stala sta na drugem koncu čolna, in zdelo se mi je, da ju tolažita sestra in portugalski poslanik. Ko pa sta opazila, da se gibljem in govorim, tedaj sta od veselja zavriskala. Njiju glas pa mi je spričal, da sta bila tudi onadva v skrbeh zame in da mi ostaneta hvaležna. In res! Otroka in poslanik sta se mi približala. Vsi so mi podali roke in mi čestitali, da sem ostal živ. Poslanik pa je še posebej pristavil: »Hvala vam in vašemu prijatelju! Bali smo se za vaju, toda zdaj upamo, da bo vse dobro. Plačaj vama Bog, mi pa vam plačamo, kakor hitro pridemo na suho.«

Tako je rekel poslanik in ni lagal. Brž ko smo prišli do otoka s svojim čolnom, je odštel meni visoko vsoto denarja za rešene spise in posebno nagrado še mojemu prijatelju. Oba sva bila zadovoljna in ve-

sela. Jaz pa sem porabil prvo priliko, ki se mi je ponudila, da sem dal v znak hvaležnosti do Matere božje, ki mi je brez dvoma v prvi vrsti pripomogla, da nisem končal na morskem dnu, nekemu italijanskemu slikarju naslikati sliko Matere božje — Morske zvezde.

»In zdaj glejte, dečaki!« tako je končal profesor Silvester onega zimskega večera svojo pripoved o Tomu Rajčeviću, »tista slika je ravno tale, ki je videti tukaj na steni. Tomo Rajčević jo je izročil v varstvo mojemu očetu. Ko je pa nedolgo potem Tomo umrl, mu jo je pa celo zapustil v prijazen spomin. Oče pa jo je izročil meni s posebnim naročilom, naj jo skrbno čuvam. To sem doslej tudi storil in bom še dalje. Le eno stvar bi vam za danes še omenil, namreč to, kako rešiti ponesrečenca z umetnim dihanjem, o katerem ste poprej slišali in kar boste morda še tudi vi potrebovali kdaj v življenju. Ponesrečenca treba položiti vodoravno na hrbet, le pleča naj mu bodo malce podložena. Poklekni potem kdo ob koncu njegove glave, primi za roke pod komolci in jih dvigni preko glave. Nato deni roke spet v prejšnjo lego tako, da jih pritisneš ob koš. Ko si ponesrečencu dvignil roke, se je razširila prsna votlina in potegnila vase zrak. Ko si pa z rokami stisnil koš, je šel zrak spet iz nje, kakor pri vsakem vzdihljaju. To ponavljaj v minuti približno šestnajstkrat. Tu in tam seveda malo ponehaj, da vidiš, ako pljuča že sama dihajo. Ako ne, nadaljuj umetno dihanje po več ur, za kar je treba seveda več oseb. Ko pride nesrečnik k zavesti, daj mu piti močne črne kave ali konjaka. Tako, otroci, se izvede umetno dihanje. Uporabite v življenju to, kadar naletite na kakega človeka, ki je zmrznil, ki se je utopil, se obesil ali zadušil. Če je še življenje v njem, ga na ta način gotovo obudite. Zdaj pa z Bogom za danes! Brez koristi me niste poslušali.«

Fr. Silvester:

Ovčice na Nánosu pase pastir . . .

*Ovčice na Nánosu pase pastir,
piščalka mu pesem prepeva
in moti tajinstveni gorski mir,
da daleč po šumah odmeva.
Priroda je vstala, brsti, zeleni
in vzbuja planinske cvetice,*

*njegovo srcé pa ihti, krvavi
kot duša, obsojena v vice. —
Iz dálje tolaži ga Triglav očak:
Boš svóobodne vžival še čase,
če vero ohranil Slovenec bo vsak
v Boga, v domovino in — váse.*

